

Demokracie a sociální konflikt v Barmě

MICHAL KOUŘIL

Democracy and Social Conflict in Burma

Abstract: This article aims to evaluate the implications of the general elections in Burma in 2015 for the ongoing armed conflicts in this country. The article is conceptually based on Edward Azar's theory of protracted social conflict. This theory was chosen because ethnic armed organizations in Burma have always emphasized needs such as securing their own identity, security, and the possibility of political participation, which are the main tenets of Azar's theory. For the purposes of this article, a series of field studies in selected locations was carried out in the years 2016–2017. This research has complemented some of the previous findings of a number of authors who have dealt with the region and has shown that the main obstacle to settling the conflict is the current Burmese constitution, which was issued in 2008 by the former military government at the end of its reign.

Key words: Burma, Myanmar, Conflict, 2015 General Elections, Ethnic Armed Organizations.

DOI: <<https://doi.org/10.32422/mv.1594>>.

Po skončení druhé světové války a rozpadu kolonií získala Barma¹ nezávislost. Menší-nové národnosti pevně doufaly v uznání vlastní svrchovanosti, národní identity a suverenity. K tomu však nedošlo a mnohé z těchto etnických skupin okamžitě zahájily ozbrojený boj proti nově vzniklé barmské centrální vládě. Tento konflikt trvá nepřetržitě do dnešních dnů a je tak nejdelší občanskou válkou současnosti. V posledních sedmdesáti letech se etnické menšiny v Barmě snažily ukončit ozbrojený konflikt v zemi pomocí politických nástrojů a shodují se, že ozbrojený odpor není řešením, ale pouze nutnou sebeobranou před útoky ze strany barmské armády. Jejich cílem je najít řešení prostřednictvím vzájemných dialogů namísto ozbrojených střetů. Z tohoto důvodu se v průběhu let většína etnických ozbrojených organizací přiklonila k podepsání rozličných dohod o příměří s bývalou barmskou vládou v naději na budoucí řešení situace politickou cestou (srovnej Sakhong 2014c: 51).

V poslední dekádě procházela Barma významným obdobím, které bychom mohli charakterizovat jako přechod z autoritářské vlády vojenské junty k demokracii. Od roku 1988 vládla zemi vojenská junta představovaná Státní radou míru a rozvoje (*State Peace and Development Council* – SPDC). Ta v roce 2003 vytvořila reformní plán, takzvanou cestovní mapu k demokracii. Záměrem tohoto plánu bylo opětovné svolání Národního shromáždění, aby vypracoval novou ústavu, která by měla být schválena národním referendem a vést k postupnému vybudování ryziho a disciplinovaného demokratického systému (srovnej Nilsen 2013: 119). Přijetí ústavy mělo vyústit do svobodných a spravedlivých voleb, po nichž by zvolení zástupci dále pomáhali budovat moderní, rozvinutý a demokratický národ (srovnej Nožina 2013b: 74). V souladu s tímto plánem se dne 8. listopadu 2015 v Barmě uskutečnily demokratické volby, jež vyhrála Národní liga pro demokracii v čele

s Aun Schan Su Ťij (v anglickém přepisu Aung San Suu Kyi). Tato událost přinesla jedinečnou příležitost zkoumat nejen proces přechodu k demokratickým volbám, ale také vliv demokratizační změny na konflikty mezi centrální vládou a danými etnickými skupinami.

Předkládaný článek se zaměřuje na období dvou let po konání voleb v listopadu 2015 a analyzuje působení nové, demokraticky zvolené vlády na stále trvající ozbrojené konflikty v Barmě. Tohoto cíle bude dosaženo s využitím vybraných konceptů teorie vleklého sociálního konfliktu (*Theory of Protracted Social Conflict*) dle Edwara Azara. Azarova teorie byla vybrána, protože jednotlivé etnické ozbrojené organizace vždy akcentovaly potřeby, jako je zabezpečení vlastní identity, bezpečnosti, možnosti politické a společenské participace, jakož i právo na kvalitní vzdělání příslušníků svého etnika (viz také Rajah 1990; Smith 1999; South 2009; Sakhong 2010; Keenan 2014). Dlouhodobé strádání (deprivace) kvůli nedostatku těchto potřeb vedlo k frustraci a ozbrojenému násilí mezi jednotlivými etnickými skupinami a centrální vládou. Právě deprivace pro nedostatek lidských potřeb, jakož i role vlády a mezinárodní vazby jsou podle Azara (1990: 93) faktory kritickými pro řešení vleklých sociálních konfliktů.

Politické uvolnění, předání moci demokraticky zvolené vládě a možnost politické participace by z hlediska Azarovy teorie měly umožnit naplnění cílů opozičních ozbrojených skupin a tím přispět k ukončení vleklých ozbrojených konfliktů v Barmě. Tento článek však upozorňuje na to, že na dlouhé cestě k udržitelnému míru prozatím došlo jen k prvním krokům. Aby byl tento cíl dosažen, bude třeba dále rozvíjet politickou participaci napříč celým územím, jež bude zahrnovat i dialog s jednotlivými etniky na téma sebeurčení, rovnoprávnosti a vytvoření federace – což jsou hlavní požadavky etnických menšin od doby, kdy Barma získala v roce 1948 svou nezávislost.

Článek je strukturován následujícím způsobem: První část představuje vybrané koncepty z Azarovy teorie vleklého sociálního konfliktu. Druhá část představuje terénní výzkum provedený v Barmě, který je základním primárním zdrojem představovaným v této studii. Třetí část se zaměřuje na období po demokratických volbách v roce 2015 a užívá Azarovy koncepty pro analýzu vlivu nové vlády na řešení ozbrojených konfliktů rozestých po celé Barmě. Závěrem jsou uvedena hlavní zjištění, která jsou doprovázena krátkou diskusí nad případnými motivy jednotlivých aktérů a doporučeními ve věci urovnání stále probíhajících ozbrojených konfliktů mezi armádou a místními ozbrojenými skupinami.

VYBRANÉ KONCEPTY TEORIE VLEKLÉHO SOCIÁLNÍHO KONFLIKTU A JEJICH RELEVANCE V BARMSKÉM KONTEXTU

Edward Azar zdůrazňuje, že termín *vleklý sociální konflikt* se vztahuje zejména na konflikty, jejichž příčiny mají převážně vnitrostátní charakter (Azar 1990: 93), a identifikuje některé zásadní faktory, které mohou vést k zintenzivnění konfliktu.

Na analytické úrovni bude tento článek stavět zejména na faktoru *deprivace pro nedostatek lidských potřeb* (*deprivation of human needs*), která dle Azara představuje stěžejní faktor vleklého sociálního konfliktu. Tento faktor Azar chápe zejména ve vztahu k otázkám politické participace, bezpečnosti a identity. Konkrétně uvádí, že křivdy vyplývající z deprivace pro nedostatek lidských potřeb jsou většinou vyjádřeny kolektivně. Neschopnost nápravy těchto křivd ze strany autorit pak vytváří podhoubí pro rozvoj vleklého sociálního konfliktu (Tamtéž: 9). Dalším důležitým faktorem v otázce vleklých sociálních konfliktů je nastavení *státu a vlády*. Azar dokládá, že většina zemí, které zažily vleklý sociální konflikt, měla limitované zdroje a autoritářský způsob vládnutí a řízení společnosti (Tamtéž: 10). Pro studium současné Barmy s její koloniální historií, tradiční slabou politickou participací, hierarchickou tradicí vlády ve smyslu centrum vs. periferie a rozsáhlou politickou represí je tento faktor velmi relevantní a tato studie jej bude analyticky využívat. Posledním faktorem v Azarově teorii vleklého sociálního konfliktu, kterým se

tato studie bude analyticky zabývat, jsou *mezinárodní vazby*. Zejména tedy politicko-ekonomické a politicko-vojenské vztahy hospodářské závislosti v rámci mezinárodního ekonomického systému, ale i regionální vztahy a přeshraniční zájmy (Tamtéž: 11). V případě Barmy jsou tyto vazby příznačné zejména kvůli přetrvávajícímu klientelismu a cílené podpoře jednotlivých regionů ze strany sousedních zemí. Příkladem mohou být čínské investice v pohraničních oblastech, takzvaných speciálních regionech, jež jsou pod správou etnických ozbrojených organizací, ale i rozsáhlé developerské projekty v centrální části země či neoficiální podpora Thajské královské armády, která poskytuje etnické ozbrojené organizaci, Armádě Šanského státu – Jih, značná privilegia na hranicích s Thajskem.

Studie opřená o výše představené koncepty Azarovy teorie vleklého sociálního konfliktu tedy bude sledovat, jak demokratické volby v roce 2015 a z nich vzešlá vláda měnily v Barmě situaci ve smyslu 1) deprivace pro nedostatek lidských potřeb, 2) nastavení státu a vlády a 3) mezinárodních vazeb.

TERÉNNÍ VÝZKUM V BARMĚ A SEVERNÍM THAJSKU

V letech 2016–2017 byla pro účely tohoto článku uskutečněna série terénních výzkumů v předem vytipovaných lokalitách. V lednu až únoru 2016 proběhlo první navázání kontaktů s etnickými ozbrojenými organizacemi. Hlavní terénní šetření se uskutečnilo na základě získaných kontaktů od ledna do dubna 2017 v předem vytipovaných lokalitách: severní Thajsko (provincie Čiang Mai / Chiang Mai, Mae Hong Son a Čiang Rai / Chiang Rai), Šanský stát – Barma a svazová oblast Mandalaj/Mandalay – Barma. Tyto oblasti byly záměrně vybrány tak, aby zajistily srovnání svazových oblastí a národních států, stejně jako rozdíly v otázkách správy, etnického složení populace, bohatství, geografie a historie konfliktu. Oblast severního Thajska byla vybrána kvůli navázání kontaktů se značnou populací uprchlíků z Barmy, kteří zde žijí a pracují, stejně tak jako množství zde sídlících etnických exilových politických i občanských iniciativ.

Základní metodou použitou pro získání dat při terénním výzkumu byly polostrukturované a nestrukturované rozhovory (viz také Denzin-Lincoln 2011). Polostrukturované rozhovory byly použity v případech, kdy interview bylo vedeno s politickými či vojenskými představiteli jednotlivých zájmových skupin (velitelé etnických ozbrojených organizací, představitelé politických stran a parlamentu či výzkumní pracovníci). Během výzkumu se také uskutečnilo množství nestrukturovaných rozhovorů zaměřených na příběhy a zkušenosti lidí z místní populace či občanských iniciativ, jako jsou běžní vojáci etnických ozbrojených organizací, občanské iniciativy (například *Shan Woman Action Network*) a uprchlíci žijící v severním Thajsku.

Terénní výzkum se převážně zaměřil na instituce, jež jsou na úrovni národních států (státní parlament, takzvaný *Hluttaw*) a na nižší administrativní úrovni. Proto citované rozhovory neposkytují dostatečný přehled o správě na úrovni svazového parlamentu (takzvaný *Pyithu Hluttaw* a *Amyotha Hluttaw*). Nicméně terénní výzkum jakožto základní technika pro získávání dat v etnografii vychází ze samotného zaměření této disciplíny, která zkoumá jevy na mikroúrovni. Proto byly vytipovány vzorové lokality, tak aby výsledná data tvořila rovnocenný soubor jednotlivých zdrojů. Mnohdy se také stalo, že rozhovory nevedly k získání nových poznatků, které by již nebyly zaznamenány v jiných pramenech, jako například v analytických zprávách, tiskových prohlášeních či mediálních zprávách. V tomto případě jsou informace použité v analytické části přednostně citovány z již publikovaných zdrojů.

Dalším omezením pro terénní výzkum v Barmě jsou stále nepřístupná teritoria, která jsou územím sporů rozličných autorit, v nichž hrají klíčovou roli místní vojenští vůdci, nestátní političtí aktéři a nestátní ozbrojené organizace. Přesto se podařilo dvě takovéto oblasti navštívit. Po získání povolení pro vstup do oblasti Speciálního regionu číslo 4, který je kontrolován nestátní ozbrojenou organizací – Armádou národnědemokratické aliance, byla v intervalu jednoho roku provedena dvě nezúčastněná pozorování (výzkumník

nevstoupil do zaznamenáníhodné interakce s místními, viz také LeCompte – Schensul – Schensul 1999). V druhé oblasti pod kontrolou etnické ozbrojené organizace Armády Šanského státu – Jih proběhlo zúčastněné pozorování, například při účasti na oslavě šedesátých narozenin vrchního předsedy dané etnické ozbrojené organizace či účasti na oslavách devětašedesátého a jubilejního sedmdesátého ročníku oslav šanského Národního dne na hlavní základně této organizace. Při té příležitosti se uskutečnily rozhovory s představiteli zmíněné organizace.

VLIV DEMOKRATICKÝCH VOLEB NA SOCIÁLNÍ KONFLIKT V BARMĚ

Poslední všeobecné volby konané v listopadu 2015, jež vyhrála Národní liga za demokracii (NLD) v čele s Aun Schan Su Ťij, přilákaly výraznou národní i mezinárodní pozornost. Volby představovaly důležitý milník v barském demokratizačním procesu a zároveň byly testem naplňování politických reforem a jejich vlivu na ozbrojené konflikty v zemi. Tehdejší prezident Thein Sein v předvolebním prohlášení ubezpečil, že se režim zavazuje k vykonání věrohodných voleb, a zdůraznil, že na celý průběh hlasování bude dohlížet více než 10 000 pozorovatelů (Yadana Zaw 2015). I přesto mnoho externích pozorovatelů pohlíželo na připravované volby skepticky a upozorňovali na určité nedostatky a možná rizika, jelikož nebylo zřejmé, jak se vládnoucí elita k výsledkům voleb postaví (srovnej Lei Win 2015; Nilsen 2013). Tyto volby byly již druhé celonárodní volby, které se konaly v souladu s kontroverzní ústavou z roku 2008, dle níž se legislativní moc dělí mezi svazový parlament (*Pyidaungsu Hluttaw*) a čtrnáct regionálních a státních parlamentů (*Hluttaw*). Svazový parlament se skládá ze dvou komor: dolní komory (*Pyithu Hluttaw*) – takzvané Státní rady či parlamentu, který má 440 členů; a horní komory (*Amyotha Hluttaw*) – takzvané Národní rady – sněmovny národů s 224 členy (Myanmar Constitution 2008: 39; 52; 58).

V následující části bude provedena analýza povolebního období na základě tří výše představených klíčových faktorů podle Azarovy teorie vleklého sociálního konfliktu. Základ analýzy tvoří sekundární literatura a primární dokumenty, ale také výpovědi dotazovaných osob, a to zejména informace o tom, co ve vztahu k jednotlivým zde zkoumaným faktorům považují za nejtěživější.

Deprivace pro nedostatek lidských potřeb

Politická participace

Ve všeobecných volbách v listopadu 2015 se soutěžilo o celkem 168 volebních míst v horní komoře parlamentu a o 323² v dolní komoře. Šlo o druhé demokratické volby po předání moci ze strany bývalého režimu v roce 2010, tentokrát však již za účasti všech hlavních politických stran v zemi. To lze z hlediska politické participace zajisté hodnotit jako pozitivní vývoj. Celkem se tedy soutěžilo o 491 volebních křesel v obou komorách parlamentu. Zbývajících 25 % míst je ústavou již předem automaticky vyhrazeno pro armádu, bez ohledu na výsledky voleb. Vítězná strana či případná koalice proto potřebovala získat minimálně 67 % čili 329 křesel napříč oběma komorami, aby získala absolutní většinu (Holmes 2015). Dalších 644 z celkových 860 volebních míst představovaly jednotlivé regionální a státní parlamenty (*Hluttaw*). Podle ústavy má armáda v regionálních a státních parlamentech rezervovánu celkem třetinu křesel oproti čtvrtině křesel v parlamentu (EU EOM 2015: 3). Vyšší podíl příslušníků armády reflektuje zejména tradiční nedůvěru centrální vlády vůči nestabilní situaci v okrajových etnických regionech (Nožina 2013a: 75). Co se volebního práva a zájmu o politiku ze strany občanů týče, hlásili pozorovatelé EU, že k volbám přišlo velké množství voličů a celkově měly volby klidný a hladký průběh se zachováním práva na tajné hlasování (EU EOM 2015: 1). Nicméně se odhaduje, že zhruba 4 miliony lidí neměly možnost se voleb zúčastnit. Většinu z nich tvořili voliči v zahraničí, kteří se nestihli včas zaregistrovat. Volební právo bylo také odepráno

velké části ze zhruba 1,1 milionu etnických Bangladéšanů žijících v jihozápadní části země ve státě Arakan (Yadana Zaw 2015) a dalším osobám indického, čínského a nepálského původu (EU EOM 2015: 3).³

Volby vyhrála Národní liga pro demokracii (NLD) pod vedením Aun Schan Su Ťij, která získala drtivou většinu lidové podpory, což jí zabezpečilo celkem 887 volebních křesel, tedy bezmála 80 % z celkových volebních míst. Na druhém místě skončila Strana rozvoje a solidarity Svazu (*Union Solidarity and Development Party – USDP*) s výsledkem celkem 117 volebních míst, tedy 10,2 % celkového podílu. V dolní komoře (*Pyithu hluttaw*) NLD získala 255 čili 77,9 % z celkových 327 volebních míst. V horní komoře (*Amyotha hluttaw*) získala 135 křesel, tedy 80,3 % z celkových 168 volebních míst (Dinmor – Guyitt 2015). Takový volební výsledek a vítězství NLD byly nad očekávání i některých externích pozorovatelů (srovnej Siswo 2015). Daleko horší výsledek ve svazovém parlamentu zaznamenaly opoziční etnické politické strany. Oproti volbám v roce 2010, kdy celkově získaly 15% podíl z celkových volebních míst, získaly ve volbách 2015 pouze 11% podíl, a zahrneme-li do konečného výsledku i ústavou garantovaná místa pro armádu, činí podíl etnických politických stran pouze 9 %. Pouze dvě etnické politické strany dosáhly výraznějšího úspěchu – Arakanská národní strana (*Arakan National Party – ANP*), která získala 22 křesel, a Liga pro demokracii šanských národností (*Shan Nationalities League for Democracy – SNLD*), která získala celkem 15 křesel. Žádná karenská ani kajaská strana nezískala jediné křeslo. Monské a kačjinské⁴ strany mají každá po jediném zástupci. Ve volbách do svazového parlamentu pak neuspěla žádná neetnická politická strana (ICG 2015: 4).

Mnohem závažnější problém pro etnické skupiny v souvislosti s politickou participací představují volební výsledky v regionálních a především pak státních parlamentech (*Hluttaw*). Ve všech sedmi regionálních a třech státních parlamentech (kajaském, karenském a monském) má NLD absolutní většinu. USDP zaznamenala úspěch pouze ve státním parlamentu Šanského státu, kde společně s armádou vytvořila většinovou koalici (Dinmor – Guyitt 2015). Žádná z etnických politických stran pak netvoří většinu ve zbývajících státních parlamentech. Celý koncept regionálních a státních parlamentů představuje decentralizovanou strukturu, která by měla etnickým skupinám poskytnout určitý stupeň autonomie. Po volbách má však většinu těchto parlamentů pod kontrolou národní strana, na niž etničtí lídři pohlížejí jako na zástupce majoritního barmského etnika (viz také ICG 2015: 4). V kontextu politické participace může taková marginalizace etnických politických stran na úrovni státních parlamentů do budoucna vytvářet krizové prostředí v rámci vývoje urovnávání konfliktů v tamních regionech. Dominance těchto oblastí centrální vládou pak může vyvolávat pocit křivdy kvůli neumožnění politické participace ve vlastním regionu. Možnost politické participace Azar identifikuje jako jeden ze zásadních charakteristických faktorů, jež jsou základním předpokladem intenzivnější transformace konfliktu.

Z hlediska politické participace volby potvrdily neklesající popularitu NLD a Su Ťij, kdežto etnickým politickým stranám se dostalo jen slabé podpory voličů. Slabá podpora etnických politických stran se promítla zejména ve výsledku voleb do národního parlamentu Šanského státu, kde favorizovaná SNLD zaznamenala drtivou porážku a kde kvůli koalici s barmskou armádou *Tatmadaw* tvoří většinu USDP. Představitelé SNLD v Kengtungu v rozhovoru vysvětlili špatný volební výsledek tím, že v Šanském státě je stále „velké množství příslušníků transformovaných ozbrojených organizací, stále přetrvávající míra nedůvěry a obavy z represe, jakož i nízká znalost institucionalizované stranické politiky a částečně i chybějící pluralita politických elit“ (SNLD Kengtung 2017).

Tyto argumenty lze ve vztahu k politické participaci místního obyvatelstva zajisté posuzovat jako relevantní. Transformovanými ozbrojenými organizacemi jsou míněny lidové milice (*People Militia Forces – PMF*), které vláda již od roku 1950 vytvářela v etnických regionech jako protiváhu vůči etnickým ozbrojeným organizacím. Tyto jednotky jsou

známé vybíráním daní od místní populace, organizací nelegálního hazardu, obchodováním s drogami a porušováním lidských práv (Keenan 2014: 48). Od dubna 2009 pak na základě nové ústavy z roku 2008 (Myanmar Constitution 2008: 148 čl. VII odst. 338) začaly vznikat i takzvané jednotky pohraniční stráže (*Boarder Guard Forces – BGF*). Jak BGF, tak PMF jsou nyní pod kontrolou Tatmadaw, a tudíž je z jejich strany i vysoká pravděpodobnost podpory politických stran, jež mají vazby na armádu, například vítězné USDP. Co se přetrvávajících obav z represe týče, je velice obtížné za tak krátkou dobu změnit myšlení lidí, u kterých přetrvává trauma z dlouhodobého útlaku. Nicméně volby potvrdily, že Tatmadaw respektuje vůli voličů, což má do budoucna značný potenciál ve vztahu k narovnání obav z perzekuce. Poslední argument se týká politické gramotnosti obyvatel, která celkově není v Barmě vzhledem k její minulosti, kdy zemi sužovala despotická vláda jedné strany, valná. O to více to platí v národních státech, které představují jednu z nejméně rozvinutých oblastí celého svazu.

Jak již bylo řečeno, současná marginalizace etnických politických stran na úrovni státních parlamentů může vést k politické deprivaci minorit, a tedy i k posilování konfliktu v budoucnu. Naopak umožnění politické participace bez obav z represe by mělo vytvářet příznivé podmínky pro nenásilné střetávání jednotlivých názorových skupin při debatách o budoucím vývoji, což by mělo mít pozitivní dopad ve smyslu politické participace obyvatelstva.

Bezpečnost

V Šanském státě eskalovalo předvolební a povolební napětí v ozbrojený konflikt mezi Tatmadaw a vícero místními ozbrojenými jednotkami (ICG 2016a: 4). Podle vyjádření představitel styčného úřadu Rady obnovy Šanského státu Zaw San Aunga (2017) z města Tachileik byly střety způsobeny porušením dohody ze strany Tatmadaw: „*Chce-li Tatmadaw vstoupit či pouze projít územím pod kontrolou Armády Šanského státu – Jih, je povinná tuto skutečnost předem oznámit jednomu ze sedmi styčných úřadů Rady obnovy Šanského státu* [tyto úřady začaly vznikat po volbách 2010, kdy započalo pozvolné narovnávání vztahů a navazování dialogu s etnickými armádami]. *Tatmadaw se však stále v etnických oblastech chová značně autoritativně a pohybuje se, aniž by předem kontaktovala etnické armády.*“ Mnoho ze střetů mezi etnickými ozbrojenými organizacemi navzájem bylo zapříčiněno buďto nulovou, či špatnou komunikací. K těmto střetům patří i roztržka mezi T'angskou národně osvobozenou armádou (TNLA) a Armádou Šanského státu – Jih (SSA-S). Voják SSA-S Jai (2017), sloužící na hlavní základně SSA-S v Loi tai Leng, se k této události vyjádřil následovně: „*Před vstupem na území TNLA jsme kontaktovali jejich velení, které nám přesun umožnilo. Nicméně když jsme procházeli tímto územím, zaútočili na nás.*“ Není zřejmé, zda k tomuto incidentu došlo záměrně, či jestli se informace o povoleném přesunu nedostala ke skupině, která na jednotku SSA-S zaútočila. Nicméně to indikuje stále přetrvávající nestabilitu v etnických státech, což z hlediska faktoru bezpečnosti vede k opakované reeskalaci konfliktu.

Podobnou situaci lze pozorovat i v jiných oblastech. Například v Kačjinském státě probíhaly ozbrojené střety mezi Organizací kačjinské nezávislosti (KIO) a jednotkami Tatmadaw víceméně po celou dobu od voleb 2010. Konflikty zesílily zejména od listopadu 2015 a opětovně od dubna do srpna 2016. V Arakanském a Čjinském státě (respektive jižním Čjinském státě) docházelo k občasným střetům mezi vládními jednotkami a Arakanskou armádou, a to zejména v dubnu 2015, lednu 2016 a od dubna do června 2016 (ICG 2016a: 4). V Karenském státě střety probíhaly v červnu 2015 a opětovně od srpna do září 2016 mezi jednou z frakcí odtržených od původní Demokratické karenské buddhistické armády (DKBA) a Tatmadaw, která zde postupovala společně s jednotkami pohraniční stráže (Karen News 2016).

Zcela zásadní zvrát nastal rok po volbách, kdy se koncem listopadu 2016 spojily čtyři etnické ozbrojené organizace – Armáda Kačjinské nezávislosti (*Kachin Independence Army –*

KIA), Arakanská armáda (*Arakan Army* – AA), TNLA (viz výše) a Armáda myanmarské národně-demokratické aliance (*Myanmar National Democratic Alliance Army* – MNDAA) – do takzvané severní aliance. Následně pak zahájily ofenzivu proti Tatmadaw v severním Šanském státě (Kyaw Kha 2016). V současné fázi konfliktu jde o první případ svého druhu, že se etnické ozbrojené organizace spojily a provedly několik koordinovaných útoků proti pozicím Tatmadaw v městských oblastech. Vedoucí představitelé etnických armád prohlásili, že útoky byly nezbytné vzhledem k narůstající přítomnosti Tatmadaw na etnických územích (Kachinland News 2016).

Ozbrojené nepokoje způsobily mnohé případy porušení lidských práv a zvedly vlnu vnitřně přesídlených osob v rámci konfliktních regionů. Zhruba 218 tisíc lidí, z nichž asi 80 % tvoří ženy a děti, zůstává v důsledku konfliktu vnitřně přesídleno v uprchlických táborech a hostitelských vesnicích v Kačjinském, Šanském a Arakanském státě (UN OCHA 2016). V uprchlických táborech na thajské straně hranice kvůli obavám o vlastní bezpečí stále zůstává přes sto tisíc uprchlíků z Barmy (Zarleen 2015: 16). Zároveň se předpokládá, že minimálně 80 % z více než tři milionů migrujících pracovníků v Thajsku pochází z Barmy (Burma Link 2015). Při návštěvě Barmského studijního centra v Čiang Mai v severním Thajsku, které poskytuje vzdělávací kurzy uprchlíkům z Barmy, mi jeho pracovník Aung (2017) řekl: „*Mnoho uprchlíků má stále pochybnosti o vlivu vlády na armádu, a přestože by se rádi vrátili do vlasti, mají stále obavy o své bezpečí.*“ K jeho výpovědi se připojila i studentka tohoto centra, mladá šanská žena Phon, která hovořila o své osobní zkušenosti z dětství, kdy jejich vesnici často navštěvovali barmští vojáci (Tatmadaw) a násilným způsobem si od obyvatel brali jídlo a další zásoby. Jednoho dne je však nařkli z podpory rebelů. „*Toho dne mučili několik mužů před zraky jejich rodin. Nás ostatní drželi několik dní v klášteře takřka bez jídla. Když nás po šesti dnech pustili, byla většina z mužů odvedena neznámo kam*“ (Phon 2017). Podobné incidenty nejsou ojedinělé a mnoho rodin, stejně jako Phon, se v důsledku toho rozhodlo z těchto konfliktních oblastí uprchnout do Thajska. I dnes po mnoha letech a navzdory vítězství demokratické politické strany ve volbách se lidé stále obávají návratu do své vlasti. Výpovědi jako tyto poukazují na fakt, že nová vláda nemá na konání Tatmadaw v etnických státech fakticky žádný vliv, jelikož tyto oblasti spadají dle platné ústavy z roku 2008 pod kontrolu vrchního velitele ozbrojených sil (Myanmar Constitution 2008).

Z hlediska bezpečnosti demokratické volby nepotvrdily obecné očekávání mezinárodního společenství o deeskalaci konfliktu. Zároveň se některé etnické ozbrojené organizace úzce spojily ke společné ofenzivě a provedly několik koordinovaných útoků na pozice Tatmadaw v severním Šanském státě a samosprávné oblasti Koukan, jež je taktéž jeho součástí. Situace se nezlepšila ani u signatářů předvolební dohody o příměří,⁵ která tak byla po volbách několikrát porušena. V tomto případě Tatmadaw dává jasně najevo svou neodotknutelnost a přetrvávající silný vliv, a to především v národních státech.

Identita

V barmském politickém kontextu mají termíny *národní rekonstrukce* a *národní rekongiliace* naprosto odlišný význam. Národní rekonstrukce či konsolidace znamená, že bude ustanoven homogenní stát *Myanmar Naing-ngan* s představou pouze jedné myanmarské identity, myanmarského jazyka a jediného státního náboženství, tedy buddhismu. Na druhou stranu národní rekongiliace znamená vytvoření ryziho federativního svazu, kde ve vzájemné harmonii mohou žít pospolu mnohé etnické národnosti s odlišnou náboženskou, kulturní, jazykovou a historickou tradicí (srovnej Sakhong 2014b: 34). Tyto protichůdné představy o skupinových identitách se v Barmě projevovaly i po demokratických volbách v roce 2015.

Když se v roce 1988 chopila moci vojenská junta, slíbila, že její vláda bude pouze dočasná a že v brzké době budou uspořádány demokratické volby, na jejichž základě bude vláda předána vítězné straně. Vojenská junta nakonec v zemi vládla téměř čtvrt století, za

kteří se jí podařilo upevnit si svou moc v zemi a její generálové v čele s Thanem Šweiem (Than Shwe) „*nastavili nový koncept barmské [v tomto případě spíše „myanmarské“] identity*“ (Lintner 2011: 108). Pro vojenskou juntou byl přijatelný pouze jediný koncept národní identity, a to takové, jež je založena na buddhismu, který se tak stává centrálním bodem myanmarské kultury sdílené všemi náboženskými a etnickými minoritami v zemi. K upevnění své moci používal režim vojenské junty buddhistických tradic, které prezentoval jako součást barmského kulturního dědictví (srovnej Bečka 2007: 287–288). Za tímto účelem byla vládou ustanovena komise, která měla za úkol zrevidovat dějiny země a přepracovat je tak, aby odpovídaly představám vojenského režimu. Budování nového národního konceptu započalo, když v roce 1989 byl název země změněn na Myanmar. Změna názvu z původní „Barmy“ na „Myanmar“ představovala vrchol etnicky zaměřené násilné asimilace na základě budování národa v rámci unitárního systému jednoho náboženství, jednoho jazyka a jedné etnicity (Sakhong 2014a: 19). Změna se netýkala pouze názvu země, ale změněn byl například název města Rangoon na Yangon. Daleko konfliktnější byly však změny názvů měst v národních státech. Jak mě upozornila Hseng (2017), členka organizace pro práva šanských žen, junta například změnila šanský název města Lashio, což znamená „*město u hory s mnoha orly*“, na barmský název Lasho, který v překladu znamená „*oslí představení*“. Podobně i další šanské názvy měst byly změněny do barmské podoby. Kupříkladu Pang Tara, Kengtung, Lai-Hka, Hsenwi a Hsipaw byly změněny na Pindaya, Kyaington, Laycha, Theinni a Thibaw. Tyto názvy v nové formě sice zní barmsky, nicméně nemají jakýkoliv význam v žádném jazyce (srovnej Lintner 2011: 108). Barmský koncept identity se dotýkal nejen formálních institucí, ale i života běžných obyvatel. Jak vypráví Pon Li (2017), šanská žena žijící v severním Thajsku: „*Ve škole jsem Šanka. Mnohokrát jsem kvůli tomu plakala a šla za svou učitelkou. Ta proti tomu ale nic neudělala a posla mě zpět do třídy.*“

Tuto politiku a propagaci nové „myanmarské“ identity nazval holandský sociolog Gustaav Houtman jako myanmafikaci Barmy (Houtman 1999, citováno dle Bečka 2007: 287), kterou taktéž popisuje jako vzdálení od původního plánu na vybudování demokratického svazu, jak jej schválili generál Aun San (Aung San) a představitelé jednotlivých etnických skupin v roce 1947 (srovnej Lintner 2011: 109). Propagace buddhismu se neobešla bez kontroverzí ani u jinak buddhistické části obyvatel. Důsledky upevňování moci bývalého režimu prostřednictvím buddhismu přetrvávají v etnických částech země dodnes. Například v Kengtungu nechal Than Šwei vystavit majestátní sochu Buddha, kterou dodnes kvůli jejímu gestu (zdvižené paži s ukazováčkem namířeným na město) a podezřelým okolnostem při výstavbě považují místní obyvatelé za autoritářský projekt znázorňující nadřazenost Barmánců nad Šany.⁶ Daleko horší však bylo, když v roce 1991 barmská armáda zničila Kengtungský královský palác ve středu města a na jeho základech byl následně postaven moderní hotel (Shan Herald 2016). Dalším příkladem despotickeho chování bývalé junty ohrožujícího rozvoj identit v zemi pod záminkou šíření buddhismu bylo založení Buddhova muzea v bývalém paláci prvního barmského prezidenta a významného šanského politika Sao Šwei Thai (Sao Shwe Thaik), který se nachází nedaleko hlavního města Šanského státu Taunggyi. Jak mi řekla Kham (2017), členka organizace pro práva šanských žen, „*na sklonku své vlády v roce 2006 se vojenská junta rozhodla přemístit veškeré artefakty z paláce do Neipyijta [současné hlavní město, anglický přepis Naypyidaw]. Budovu pak znovuotevřeli jako ‚Buddhovo muzeum‘ bez jakéhokoliv odkazu na naši historii.*“ Ačkoli vláda vojenské junty skončila již s předáním moci po volbách v roce 2011, následky takřka čtvrt století despotickeho režimu a nastavený diskurz myanmafikace jsou patrné dodnes.

Z hlediska identity se respondenti nejvíce vyjadřovali k přetrvávající myanmafikaci, tedy procesu budování národní (myanmarské) identity. Na otázku o situaci etnických Bangladěšanů žijících na území Barmy v Arakanském státě, též známých jako Rohingyové či Rohingové, se jeden z respondentů, profesor z Mandalajské univerzity zabývající se

etnickými konflikty v zemi, vyjádřil následovně: „*Pokud chtějí [Rohingyové] žít v naší zemi, musejí respektovat naše pravidla, zákony a kulturu. Musí se naučit naši řeč a navštěvovat naše školy. Oni ale ani jedno z toho nedělají*“ (Kyaw Soe Naing 2017).

Ačkoli nová vláda v čele s NLD a Su Ťij podporují myšlenku pluralitních identit, její vliv v etnických částech země, tedy v národních státech, je zanedbatelný, jelikož kontrolu nad těmito oblastmi garantuje ústava armádě. Tento stav vytváří nepřehlednou situaci, kterou nedokážou reflektovat ani mnohá média, která ne zcela právem viní Su Ťij z nečinnosti právě v případě medializované kauzy okolo Rohingyů.

Stát a vláda

Role Tatmadaw se za poslední dekádu značně změnila – relativně se oslabil její vliv na vládu. Armáda však má v zemi stále markantní vliv. Jak vysvětluje profesor z katedry mezinárodních vztahů na univerzitě v Mandalaj doktor Zaw Soe (2017), „*armáda sice oficiálně předala vládu, nicméně faktem zůstává, že stále kontroluje dění v zemi prostřednictvím svých zástupců, kteří řídí veškeré důležité segmenty země [například ekonomiku či státní byrokracii]. Ať už jde o úřad v malém městě, státem řízenou banku, či soud, nejvýše postaveným člověkem v těchto institucích je vždy osoba s vazbami na armádu.*“ To se odráží na nově zvolené vládě, která nemůže efektivně řídit politiku bez podpory či přinejmenším bez souhlasu Tatmadaw. Na druhou stranu je Tatmadaw závislá na nové vládě ve smyslu zlepšení domácí i mezinárodní reputace a zdokonalení armádních styků se Západem. Zdá se také, že se Tatmadaw a nová vláda snaží efektivně spolupracovat ve věci mírového procesu s etnickými ozbrojenými organizacemi prostřednictvím fóra, kde se seniorní vládní a vojenští představitelé setkávají na pravidelné bázi, aby prodiskutovali konkrétní případy, což vede k potenciálnímu budování důvěry (srovnej ICG 2016b: 7–8). Snahu o narovnání vztahů s novou vládou dokazují i slova z projevu, jež při příležitosti Šanského národního dne na vojenské základně Armády Šanského státu – Jih přednesl její předseda Yawd Serk (2016): „*Přestaňme strílet a pojďme zasednout ke stolu a vyjednávat.*“ Z opačného hlediska však lze tento proces vnímat jako prokazatelnou demonstraci moci ze strany Tatmadaw. Ta jasně dává najevo své nadřazené postavení vůči vládě, což navíc doprovází demonstrativním aktem vyločení etnických ozbrojených organizací z participace na těchto dialogích. Jak praví podplukovník Yawd Muang (2017), vedoucí výkonného mírového výboru a oddělení pro zahraniční styk z Rady obnovy Šanského státu (RCSS) a Armády Šanského státu – Jih: „*Tatmadaw tvrdí, že se snaží konflikt urovnat mírovou cestou. Odmítá však s námi i jinými skupinami jednat a neumožňuje nám účast na mírových jednáních se současnou vládou. Jak tedy chtějí vést mírové dialogy?*“ Přesto má současná vláda nejlepší předpoklady k tomu, aby se naplnil plán na urovnání vztahů v konfliktu, který trvá téměř sedmdesát let, zdevastoval minoritní obyvatelstvo a znemožnil rozvoj celé země jako takové. Tomu napovídá i fakt, že nová vláda v čele s Aun Schan Su Ťij zařadila mírový proces mezi hlavní priority své nové administrativy (srovnej ICG 2015: 1). Oproti předchozí vládě má Su Ťij několik předností, jako například svou domácí politickou pověst, markantní volební mandát a silnou zahraniční podporu, včetně kvalifikované podpory na otázky týkající se vztahů s Čínou. Veškeré tyto faktory přispěly k uskutečnění prozatím nejúspěšnější mírové konference, které se zúčastnily téměř všechny etnické ozbrojené organizace. Něčeho takového předešlá vláda nebyla schopna docílit.

Oficiální název konference zní Svazová mírová konference – Panglong 21. století⁷ (*Union Peace Conference – 21. Century Panglong*), zkráceně jen Panglongská konference pro 21. století. Název odkazuje na Panglongskou dohodu,⁸ jež vznikla 12. února 1947 ve městě Panglong v jižním Šanském státě mezi představiteli jednotlivých etnik a centrální vládou, jež vedl generál Aun Schan, otec Aun Schan Su Ťij. Panglongská konference pro 21. století má pro jednotlivé etnické minoritní skupiny silný význam. Právě nenaplněná podstata Panlongské dohody podněcuje neustálý konflikt v Barmě. Su Ťij se k této symbolice vyjádřila tak, že od samotného vzniku Národní ligy pro demokracii bylo jejím

cílem vést politické diskuse na základě hodnot, jež představovala právě Panglongská dohoda (State Counsellor Office 2016). Konference se konala od 31. srpna do 3. září v hlavním městě Neipyitjo⁹ a zúčastnily se jí téměř všechny ozbrojené organizace.¹⁰ Čtyřdenní setkání s 850 účastníky, jehož řečnická vystoupení živě vysílala národní televize, zhodnotil profesor Zaw Soe (2017) z katedry mezinárodních vztahů na univerzitě v Mandalaj následovně: „*Této transparentnosti si opravdu vážím, jelikož to pro opoziční představitele znamenalo možnost poprvé a bez obav z represe vyjádřit veřejně své tužby nejen před samotným plénem, ale zejména široké veřejnosti.*“ Su Ťij se ve svém úvodním proslovu kladně vyjádřila k ustanovení demokratického federativního svazu, doslova „*demokratického federativního svazu našich snů*“ (State Counsellor Office 2016). V návaznosti na to zdůraznila nutnost docílit celonárodního příměří v rámci dosažení stabilního míru, ale i dalšího postupu při budování demokratického federativního svazu. Zároveň se zavázala, že její nová administrativa vynaloží veškeré úsilí v otázce etnických ozbrojených organizací, jež celonárodní dohodu o příměří doposud nepodepsaly, aby bylo docíleno usmíření všech národností tohoto svazu (Tamtéž).

Armáda byla v otázce federace daleko opatrnější. Vrchní velitel ozbrojených sil (Tatmadaw) nepoužil ve svém proslovu výrazu „federální“ či „federativní“. Namísto toho používal výrazů jako „*mír a jednota*“ a uvedl, že ozbrojený konflikt je neslučitelný s budováním demokracie (srovnej ICG 2016a: 11). Nicméně nelze říci, že by armáda zcela zavrhovala ideu federalismu. Tatmadaw je totiž signatářem celonárodní dohody o příměří, jejíž první bod hovoří o „*ustanovení svazu založeného na principech demokracie a federalismu*“ (NCA 2015), a jeden z dalších armádních důstojníků tento termín na konferenci také použil (ICG 2016a: 11). Po úvodním proslovu Aun Schan Su Ťij a vrchního velitele ozbrojených sil následovaly další plenární proslovy představitelů horní i dolní komory parlamentu a představitelů jednotlivých etnických ozbrojených organizací. Na konferenci vystoupil i předseda Karenského národního svazu (KNU), a dokonce i místopředseda Organizace kačjinské nezávislosti (KIO). Pro nesignatáře celonárodní dohody o příměří nebyl na konferenci vyhrazen žádný prostor pro jakýkoliv projev. Až na poslední chvíli udělali organizátoři výjimku a místopředseda KIO jakožto představitel etnické ozbrojené organizace, jež příměří nepodepsala, mohl pronést krátký proslov (srovnej ICG 2016a: 8). Účast některých etnických ozbrojených organizací, jež nepřistoupily na celonárodní dohodu o příměří, je jistě důležitým znamením, že mírový proces opět pokračuje. Nicméně na základě těchto okolností by bylo velmi povážlivé vyvozovat přehnaně optimistické závěry ve věci důvěry etnických ozbrojených organizací k nově vzniklé vládě. Spíše je to jakási indikace zcela nové povahy politického prostředí, které se po volbách v listopadu 2015 v Barmě vytvořilo. Někteří představitelé, jako například Kchun Tun Oo, předseda etnické politické strany Liga pro demokracii šanských národností (SNLD), konferenci bojkotovali. Jak mě upozornila členka šanského národního parlamentu Nang San San Aye (2017): „*Předseda [Kchun Tun Oo] se konference na protest nezúčastnil, jelikož nebyly pozvány všechny ozbrojené organizace, ale jen ty, s nimiž Tatmadaw vychází v dobrém. Jak tedy chtějí jednat o míru, když nepozvou skupiny, se kterými vedou konflikt?*“

Nejočekávanější mírová konference nové vlády se neobešla bez negativních ohlasů. Mnoho respondentů z řad etnických politických stran či etnických ozbrojených organizací se vyjádřilo v tom smyslu, že celá konference byla svolána příliš narychlo bez dostatečné předchozí přípravy. Tomu by odpovídal i celkový průběh a organizace kolem konference, kterou v retrospektivě shrnuli představitelé SNLD z šanského města Kengtung (SNLD Kengtung 2017) následovně: „*Organizátoři [vláda] poskytli jednotlivým delegacím, zahrnujícím i vysoce postavené představitele, pouze ubytování formou společných vícelůžkových pokojů, připomínajících studentské koleje. Připravené jmenovky neobsahovaly armádní hodnosti představitelů ozbrojených organizací ani jiné tituly.*“¹¹ Z těchto důvodů se například delegace UWSA (*United Wa State Army*), největší ozbrojené organizace v zemi, sama demonstrativně ubytovala na vlastní náklady v hotelu. Panglongská konference

pro 21. století byla významná především pro svou vysokou účast jednotlivých etnických ozbrojených organizací. Ačkoli je takto značná účast vyzdvihována a kladně přisuzována nové vládě a především pak Aun Schan Su Ťij, mnoho respondentů upozorňovalo, že se řada etnických ozbrojených organizací konference zúčastnila jen proto, že neměly jinou alternativu, a nikoliv proto, že by chtěly podpořit takto nastavený mírový proces. Konferenci je také vyčítána její nekonstruktivnost, neefektivita a neochota organizátorů. Etnické ozbrojené organizace a etnické skupiny si stěžovaly, že nebyly přizvány, aby se účastnily debat, na nichž se projednávala konečná podoba výstupů konference. Profesor Mandalajské univerzity Kyaw Soe Naing (2017) ji okomentoval takto: „*Na konferenci vystoupilo velké množství řečníků, již zastupovali i opravdu malé etnické skupiny a jejichž požadavky byly přehnané. Nehledě na fakt, že konference negenerovala žádné závazné závěry.*“ Špatné zacházení ze strany organizátorů a nemožnost účasti na předcházejících debatách pravděpodobně vedly k tomu, že největší etnická ozbrojená organizace UWSA vyslala na konferenci jen delegaci tvořenou nižšími zástupci svého vedení. Ta navíc hned druhý den na protest kvůli špatnému zacházení ze strany organizátorů konferenci opustila.¹²

Z hlediska vztahů státu a vlády dostala vítězná strana NLD svému předvolebnímu slibu a uspořádala prozatím největší mírovou konferenci, kde mohli poprvé svobodně vystoupit před širokým plénem i prostřednictvím masových médií představitelé opozice z řad etnických ozbrojených organizací. Nicméně je opět nutné si uvědomit možnosti a pravomoci, které nové vládě umožňuje současná ústava. V tomto kontextu je z pohledu etnických ozbrojených organizací proces mírových konferencí, jež se budou konat na pravidelné bázi i do budoucna, značně neefektivní a neproduktivní.

Mezinárodní vazby

Nová vláda v rámci pokračujícího přechodu na demokratický režim stojí před důležitým úkolem zahraniční politiky, a to přetvořit své mezinárodněpolitické a ekonomické vztahy. Současné vztahy s nejbližšími sousedy stále nejsou uspokojivé. Se svým jižním sousedem Thajskem Barma sdílí dlouhou a turbulentní historii čtyř thajsko-barmských válek. Ani nedávná historie se neobešla bez konfliktů. Za thajského předsedy vlády Tchaksina Šinavatra došlo k několika ozbrojeným střetům kvůli sporným částem společné hranice (srovnej Pate 2010). Ačkoli Barmu dnes s Thajskem pojí několik bilaterálních dohod a mezinárodních projektů, jako například kooperace v potírání ilegálního obchodu s drogami, otázka sporných hranic a postavení uprchlíků zůstává stále nedořešena. Vztahy na oficiální mezivládní úrovni mezi Barmou a Thajskem se postupně narovnávají, a o vztazích Thajska s Armádou Šanského státu – Jih, respektive s Radou obnovy Šanského státu (RCSS), se dá dokonce hovořit jako o dlouhodobě kladné symbióze. RCSS a Královská thajská armáda vzájemně spolupracují při potírání obchodu s drogami v pohraničních oblastech, k čemuž RCSS vyčlenila i speciální protinarkotickou brigádu. Díky tomu RCSS dlouhodobě využívá značných privilegií, jaká jiné etnické ozbrojené organizace nemají. Například všech pět stálých základů RCSS se nachází přímo na hranici s Thajskem. Vřelé vztahy na mezinárodní hranici potvrzují i slova zástupce velitele Karlonga (2016) ze základny RCSS v Loi Kaw Wan: „*Členové RCSS se po dohodě s Královskou thajskou armádou smějí pohybovat mezi jednotlivými základnami po thajském území. V případě potřeby zdravotní péče pak máme možnost využívat nemocnice v severním Thajsku.*“ Do tohoto území spadá i druhé největší město Thajska Čiang Mai.

Podobný scénář lze vyzorovat i v případě Číny, na což mě v rozhovoru upozornil voják Armády Šanského státu – Jih Jai (2017), sloužící na hlavní základně SSA-S v Loi Tai Leng: „*Barmská vláda tvrdí, že Čína záměrně podporuje severní alianci [KIA, AA, MNDAA a TNLA] v oblasti Koukan. Stejného názoru jsme i my [RCSS a SSA-S], a to na základě zpráv našich pozorovatelů.*“ Forma podpory, na niž SSA-S upozorňuje, zahrnuje neoficiální vojenský výcvik, finanční podporu a možnost využívat čínského teritoria jako úkrytu před Tatmadaw. Ačkoli jde o tvrzení vycházející ze zpravodajských zdrojů nestátní

etnické ozbrojené organizace, podobný názor má i profesor Kyaw Soe Naing (2017). Ten tvrdí že „*Čína se podporou severní aliance [KIA, AA, MNDAA a TNLA] snaží posílit svůj vliv v této oblasti [Koukan], což by znamenalo neoficiální anexi barmského území. Je to v podstatě něco podobného, jako se děje na východě Ukrajiny.*“ Čína tyto domněnky zcela jednoznačně popírá, zároveň však využívá svého vlivu na etnické ozbrojené organizace v čínsko-barmském pohraničí, čímž dává nejen Neipyijtu, ale i ostatním skupinám a mezinárodním aktérům najevo své výrazné postavení a silnou pozici v rámci mírového procesu v zemi (srovnej ICG 2016b: 16). Nicméně pro vládu v Pekingu je lokální konflikt spíše na obtíž. Daleko více se zaměřuje na domácí stabilitu a regionální ekonomickou spolupráci. V Barmě pak vidí především obchodního partnera a dodavatele energií. V dobách vlády vojenské junty, kdy byly na Barmu uvaleny obchodní sankce, byla Čína jejím klíčovým ekonomickým partnerem (The Economist 2015).

Právě navázání dobrých vztahů s Čínou bude pro novou vládu největší výzvou. Čína dlouhodobě představuje pro Barmu dominantního obchodního partnera s vysokým podílem na celkovém exportu i importu (v posledních letech okolo 41 %, respektive 44 %, viz OEC 2015b). Proti tomu zboží z Barmy se na celkovém čínském importu podílí méně než 1 % (OEC 2015a). Čína je zároveň klíčovým zdrojem přímých zahraničních investic v zemi. Důležitost Číny pro novou vládu dává tušit i fakt, že prvním činem Su Ťij jakožto nové ministryně zahraničí bylo pozvání čínského ministra zahraničí Wanga I (Wang Yi) na dvoudenní návštěvu ve dnech 5.–6. dubna 2016. Nová vláda se tak alespoň částečně snaží navázat na vztahy s Čínou, které po volbách v roce 2010 zaznamenaly značné ochlazení, když tehdejší prezident Thein Sein pozastavil výstavbu vodní přehrady Myitsone, největšího čínského projektu v zemi (ICG 2016b: 16).

Volby v roce 2010 a následné předání moci v roce 2011 nepoznamenaly pouze ochlazení vztahů s Čínou, ale země se také začala pozvolna otevírat světu a kurz zahraniční politiky se začal více orientovat na Západ. Zvláště pak po vítězství NLD ve volbách v roce 2015 začaly některé západní státy postupně snižovat předchozí restrikce vůči Barmě a zároveň se začaly více angažovat ekonomicky i v podpoře míru a vzdělávání. Zmínit můžeme například norskou iniciativu na podporu míru či Australskou pomoc Myanmaru, jak zní oficiální název projektu (The Diplomat 2017). Zvláště citlivým tématem je posílení vojenské spolupráce mezi Barmou a Západem. Tatmadaw přikládá této snaze velký význam a vynakládá značné úsilí o rozšíření své vojenské spolupráce se Západem (ICG 2016b: 17). Tomu odpovídá i nedávná cesta barmské vojenské delegace v čele s vrchním velitelem Min Aun Hlainem (Min Aung Hlaing) do Evropy. Cesta se konala na základě pozvání německého náčelníka generálního štábu generála Volkera Wiekera a zahrnovala i krátké zastavení v Rakousku a schůzi s tamním náčelníkem generálního štábu (Irrawady 2017). Německo má s Barmou dlouhodobě dobré bilaterální vztahy, jež zasahovaly i do zbrojního průmyslu. Od roku 1960 se v Barmě, na základě licence udělené tehdejší Spolkovou republikou Německo, vyráběly útočné pušky Heckler & Koch G3, které jsou dodnes součástí výzbroje barmské armády. Ochlazení těchto vztahů přišlo s rokem 1988, kdy se moci chopila vojenská junta a na Barmu bylo následně uvaleno embargo, především na dovoz zbraní do země (Tamtéž). Nyní se zdá, že nejen barmská strana, ale i Německo má snahy na tyto zpřetrhané vazby navázat.

Z hlediska mezinárodních vazeb je nutné, aby mezinárodní společenství dokázalo reflektovat povolební situaci v zemi a adekvátně na ni reagovat. To znamená zejména nepodporovat Tatmadaw v oblastech, jako je zbrojní průmysl, a nepodporovat taková odvětví, jež mají vazby na Tatmadaw. Jen tak lze zabránit dalšímu prohlubování deprivace pro nedostatek lidských potřeb v zemi.

ZÁVĚR

Článek se zabývá analýzou možností urovnání přetrvávajících konfliktů v Barmě na příkladech vybraných konceptů z teorie vleklého sociálního konfliktu Edwara Azara (1990).

Analýza období po demokratických volbách v roce 2015 ukázala, že největší překážkou řešení deprivace pro nedostatek lidských potřeb a zajištění bezpečnosti obyvatelstva je ústava z roku 2008. Ta nadále zaručuje výhradní postavení armády (Tatmadaw) v regionech obývaných etnickými minoritami. K tomu, aby bylo možné ústavu jakkoliv pozměnit, by muselo pro změnu hlasovat více než 75 % poslanců. Vzhledem k tomu, že 25 % poslaneckých křesel je automaticky ústavou rezervováno pro představitele Tatmadaw, které navíc vrchní velitel ozbrojených sil může kdykoliv vyměnit, nepředpokládá se, že by parlament v brzké době mohl ústavu přepracovat.

Výsledky tohoto šetření, postaveného na terénním výzkumu, navazují na dříve publikované diskuse o možnostech řešení konfliktů v Barmě. Například Sakhong zdůrazňoval především deprivaci pro nedostatek lidských potřeb a faktor identity u monského etnika jako stěžejní příčinu konfliktu (Sakhong 2010). Podobně Smith (1999) v závěru své monografie vyzdvihuje nedůvěru Kačjinů k navazování příměří a stále přetrvávající obavy civilních obyvatel. Říká, že nová vláda nemá na dění v etnických částech země vliv, jelikož ty stále spadají do kompetencí Tatmadaw. O nenaplnění potřeby politické participace u Karenů pojednává South (2009) a upozorňuje na frustraci Karenů po přijetí nové ústavy v roce 2008. Ve vztahu k vazbám na Čínu článek navazuje na publikace Hana (2016) a Ts'ui-p'inga (2016). Ti poukazují na dlouhodobý vliv ekonomicky silné Číny prostřednictvím investic v etnických oblastech barmského pohraničí, které významně ovlivňují mírový proces. Dalším důležitým regionálním hráčem je Thajsko. V tomto ohledu je potřeba dodat, že současné zlepšování vzájemných vztahů mezi oběma zeměmi není důsledkem demokratických voleb v Barmě ani kompetencí nového barmského kabinetu a diplomacie, ale spíše snahou současné thajské vojenské junty, která se jednáním s barmským ministerstvem obrany a vrchním velitelem ozbrojených sil snaží nalézt spojení a zvýšit tak legitimitu své vlády.

Nemožnost pokoušet se na politickém vývoji v etnických státech, přetrvávající nestálá bezpečnostní a ekonomická situace a demonstrace moci ze strany Tatmadaw může vést k prohlubování deprivace pro nedostatek potřeb jednotlivých etnických skupin a k další eskalaci konfliktu. Nová vláda v čele s NLD však nemá žádné nástroje, kterými by mohla ve věci konfliktů v etnických státech intervenovat. Pro současnou vládu by tedy mělo být stěžejní zaměřit se na uspokojování základních potřeb jednotlivých etnických skupin, které byly analyzovány v tomto článku, a zároveň vhodně mocensky balancovat a podporovat dialog mezi Tatmadaw a etnickými politickými stranami a etnickými ozbrojenými organizacemi ve věci politického urovnání konfliktů.

¹ Oficiální název země dnes zní Republika Myanmar (svaz *Republic of the Union of Myanmar*), barmsky v transkriptu *Pyidaunzu Thanmāda Myāma Nainngandaw* (Businessinfo 2018). V práci však bude nadále užíván název Barma, který byl v roce 1989 změněn vojenskou vládou na *Myanma* (anglicky *Myanmar*). Změnu tehdejší režim odůvodnil tím, že původní název *Burma* je koloniálního původu. Proti tomu historikové a etnografové upozorňují na fakt, že v minulosti se název *Myanma* vztahoval pouze na etnické Barmánce (Bečka 2007: 5).

² Dolní komora má celkem 330 členů. Ve volbách 2015 bylo sedm volebních míst v dolní komoře zrušeno vzhledem k probíhajícímu konfliktu v etnických příhraničních oblastech země (Dimmor – Guyitt 2015).

³ Indové a Číňané tvoří zhruba 5 % barmské populace (Nožina 2013a: 123).

⁴ Tři místa z kačjinských volebních obvodů byla v dolní komoře vládní komisí zrušena kvůli probíhajícímu konfliktu v Kačjinském státě, který neumožňoval z bezpečnostního hlediska uskutečnit svobodné a spravedlivé volby (BBC 2012).

⁵ Předvolební příměří neboli *The Nationwide Ceasefire Agreement Between The Government of The Republic of The Union of Myanmar and The Ethnic Armed Organizations (NCA)* je dokument usilující o dosažení dohodnutého urovnání mezi vládou Myanmaru a nestátními etnickými ozbrojenými organizacemi.

⁶ Na výstavbu sochy byli sezváni barmští umělci z Mandalaj, aby dohlíželi na průběh výstavby. Do budování sochy byli zapojeni barmští vojáci z blízkých kasáren, namísto místních řemeslníků a obyvatel, pro které byl celý prostor stavby neprodyšně uzavřen. Podle Šanské tradice se během výstavby Buddhovy sochy pořádá speciální obřad, při němž mniši společně s místními obyvateli vkládají drahocenné předměty do Buddhova „srdce“. Nicméně žádní místní obyvatelé neměli během výstavby k soše přístup, což dodnes vyvolává u místního

obyvatelstva silnou nedůvěrou a podezřením, co vlastně bylo do sochy vloženo. Po dokončení sochy byli na místo pozváni dva barmsí mniši z Rangúnu, aby se stali představenými kláštera, který je v těsném sousedství Buddhovy sochy (Kham 2017).

- ⁷ Lze se také setkat s označením národní mírová konference namísto svazová konference, viz společný návrh usnesení Evropského parlamentu o Myanmaru, zejména o situaci Rohingyů, ze dne 6. 7. 2016 (Europarl 2016).
- ⁸ Během Panglongské konference v roce 1948 bylo na základě schválené Panglongské dohody Čjinům, Kačjinům, Šanům a jiným nebarmským národnostem slíbeno právo uplatňovat vlastní správní, soudní a zákonodárnou moc ve svých autonomních národních státech, jakož i právo na zachování a ochranu jejich jazyka, kultury a náboženského vyznání. To bylo učiněno v kontextu jejich participace ve formování barmského politického svazu a vyslovení loajality novému státu (Silverstein 1981: 51).
- ⁹ Neipyjto neboli *Nay Pyi Taw*, jak zní jeho oficiální mezinárodní název, je od roku 2005 hlavním městem Svazové republiky Myanmar a sídlem svazového parlamentu (*Pyidaungsu Hluttaw*), tedy hlavním centrem legislativní moci v zemi.
- ¹⁰ Konference se neúčastnily tyto etnické ozbrojené organizace: *Arakan Army* (AA), *Ta'ang National Liberation Army* (TNLA), *Myanmar National Democratic Alliance Army* (MNDAA) a *National Socialist Council of Nagaland-Khaplang* (NSCN-K). Ačkoli je NSCN-K signatářem dohody o příměří a byla na konferenci pozvána, již dlouho dopředu dala najevo, že se konference neúčastní. Usiluje totiž o separaci svého území jak od Barmy, tak od Indie. Tyto cíle jsou politicky v rozporu s procesem budování míru, jež Panglongská konference pro 21. století představuje. Zbývající skupiny nebyly na konferenci pozvány (ICG 2016a: 8).
- ¹¹ Nepoužití ekvivalentu titulů *Mr.* či *Ms.* před jménem je v barmské kultuře považováno za velice nezdvořilé.
- ¹² Vzhledem k tomu, že jednotlivé delegace nebyly při přeletu na letiště nikým přijaty a UWSA se rozhodla ubytovat ve vlastní režii, tak její delegaci nebyly vydány konferenční pasy v dostatečném předstihu. Při zahájení konference vydali organizátoři delegátům UWSA pouze štítky pro „pozorovatele“, aby jim umožnili alespoň vstup do sálu. Nicméně tyto průkazy již neplatily do dalšího dne, kdy delegace UWSA měla předstoupit před plénem. Ostraha tedy již druhý den neumožnila delegátům vstup do sálu. Ti tak na protest odešli z konference předtím, než organizátoři mohli své pochybení napravit (Yadana Zaw 2016).

Literatura

- Azar, Edward E. (1990): *The management of protracted social conflict: theory and cases*. Brookfield, Vt.: Gower Pub. Co.
- Bečka, Jan (2007): *Dějiny Barmy*. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny.
- Denzin, Norman K. – Lincoln, Yvonna S. (2011): *The SAGE Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks – London – New Delhi: Sage.
- Han, Enze (2016): Borderland Ethnic Politics and Changing Sino-Myanmar Relations. In: Sadan, Mandy (ed.): *War and Peace in the Borderlands of Myanmar: The Kachin Ceasefire, 1994–2011*. Copenhagen: NIAS Press, s. 149–168.
- Houtman, Gustaaf (1999): *Mental Culture in Burmese Crisis Politics: Aung San Suu Kyi and the National League for Democracy*. Tokyo: Tokyo University of Foreign Studies.
- Keenan, Paul (2014): *By Force of Arms, Armed Ethnic Groups in Burma*. Delhi: Vij Books India.
- LeCompte, Margaret D. – Schensul, S. – Schensul, Jean J. (1999): *Ethnographer's Toolkit*. Walnut Creek: AltaMira Press.
- Lintner, Bertil (2011): *Aung San Suu Kyi and Burma's Struggle for Democracy*. Chiang Mai: Silkworm Books.
- Nožina, Miroslav (2013a): *Barma: etnický problém, válka a boj za demokracii*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů.
- Nožina, Miroslav (2013b): Barma: Na cestě k „asijské demokracii“. *Mezinárodní vztahy*, Vol. 48, No. 2, s. 72–90.
- Rajah, Ananda (1990): Ethnicity, Nationalism and the Nation-State: The Karen in Burma and Thailand. In: Wijeyewardene, Gehan (ed.): *Ethnic Groups across National Boundaries in Mainland Southeast Asia*. Singapore: ISEAS. s. 102–133.
- Sakhong, Lian H. (2010): *In Defence of Identity: The Ethnic Nationalities' Struggle for Democracy, Human Rights, and Federalism in Burma*. Bangkok: Orchid Press.
- Sakhong, Lian H. (2014a): The Dynamics of Sixty Years of Ethnic Armed Conflicts in Burma. In: Sakhong, Lian H. – Keenan, Paul (eds.): *Ending Ethnic Armed Conflict in Burma: A Complicated Peace Process: A Collection of BCES Analysis and Briefing Papers*. Chiang Mai: Burma Centre for Ethnic Studies, s. 1–28.
- Sakhong, Lian H. (2014b): Burma at a Crossroads. In: Sakhong, Lian H. – Keenan, Paul (eds.): *Ending Ethnic Armed Conflict in Burma: A Complicated Peace Process: A Collection of BCES Analysis and Briefing Papers*. Chiang Mai: Burma Centre for Ethnic Studies, s. 29–50.
- Sakhong, Lian H. (2014c): Ending Ethnic Armed Conflict in Burma: Lessons for Current Peace Process from the Past. In: Sakhong, Lian H. – Keenan, Paul (eds.): *Ending Ethnic Armed Conflict in Burma: A Complicated Peace Process: A Collection of BCES Analysis and Briefing Papers*. Chiang Mai: Burma Centre for Ethnic Studies, s. 51–71.
- Silverstein, Josef (1981): Minority Problems in Burma Since 1962. In: Lehman, F. K. (ed.): *Military Rule in Burma Since 1962: a kaleidoscope of views*. Hong Kong: Maruzen Investment, s. 51–74.

- Smith, Martin (1999): *Burma: Insurgency and the Politics of Ethnic Conflict*. London: Zed Books.
- South, Ashley (2009): *Ethnic Politics in Burma, States of conflict*. London – New York: Routledge.
- Ts'ui-p'ing, Ho (2016): People's Diplomacy and Borderland History through the Chinese Jingpo Manau Zumko Festival. In: Sadan, Mandy (ed.): *War and Peace in the Borderlands of Myanmar: The Kachin Ceasefire, 1994–2011*. Copenhagen: NIAS Press, s. 169–201.
- Zarleen, Ariana (2015): *Thailand-Burma Border, History and Current Issues*. Thailand: Burma Link.

Dokumenty

- BBC (2012): Burma postpones by-elections in troubled Kachin state. *BBC*, 23. 3. 2012, <<http://www.bbc.com/news/world-asia-17491613>>.
- Burma Link (2015): In Exile Outside the Camps. *Burma Link*, 27. 4. 2015, <<https://www.burmalink.org/background/thailand-burma-border/displaced-in-thailand/in-exile-outside-the-camps/>>.
- Businessinfo (2018): Myanmar: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled. *Businessinfo.cz*, 11. 6. 2018, <<https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/myanmar-zakladni-charakteristika-teritoria-18711.html#sec1>>.
- Dinmor, Guy – Guyitt, Wade (2015): Final results confirm scale of NLD election victory. *Myanmar Times*, 23. 11. 2015, <<http://www.mmtimes.com/index.php/national-news/17747-final-results-confirm-scale-of-nld-election-victory.html>>.
- EU EOM (2015): A well-run Election Day and competitive polls mark Myanmar's critical 2015 elections, with key legal reforms and procedural improvements still required. *European Union Election Observation Mission*, 10. 11. 2015, <http://www.eods.eu/library/101115-ps-myanmar_en.pdf>.
- Europarl (2016): Společný návrh usnesení Evropského parlamentu o Myanmaru, zejména o situaci Rohingyů, ze dne 6. 7. 2016. *Evropský parlament*, 6. 7. 2016, <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=MOTION&reference=P8-RC-2016-0910&format=XML&language=CS>>.
- Holmes, Oliver (2015): Myanmar election: Aung San Suu Kyi calls for reconciliation talks with military. *The Guardian*, 11. 11. 2015, <<https://www.theguardian.com/world/2015/nov/11/aung-san-suu-kyi-wins-seat-myanmar-election-results-tallied>>.
- ICG (2015): The Myanmar Elections: Results and Implications, *International Crisis Group*, 9. 12. 2015, <<https://www.crisisgroup.org/asia/south-east-asia/myanmar/myanmar-elections-results-and-implications>>.
- ICG (2016a): Myanmar's Peace Process: Getting to a Political Dialogue. *International Crisis Group*, 19. 10. 2016, <<https://www.crisisgroup.org/asia/south-east-asia/myanmar/myanmar-s-peace-process-getting-political-dialogue>>.
- ICG (2016b): Myanmar's New Government: Finding Its Feet? *International Crisis Group*, 29. 7. 2016, <<https://www.crisisgroup.org/asia/south-east-asia/myanmar/myanmar-s-new-government-finding-its-feet>>.
- Irrawady (2015): TNLA Reports Deadly Clashes with Joint Force of Shan, Govt Troops. *The Irrawady*, 1. 12. 2015, <<https://www.irrawaddy.com/news/burma/tnla-reports-deadly-clashes-with-joint-force-of-shan-govt-troops.html>>.
- Irrawady (2017): Burmese Military Delegation Continues European Goodwill Visit. *The Irrawady*, 24. 4. 2017, <<https://www.irrawaddy.com/news/burma/burmese-military-delegation-continues-european-goodwill-visit.html>>.
- Kachinland News (2016): Ethnic-Allied Forces Launched Attacks Against Burmese Army Positions. *Kachinland News*, 20. 11. 2016, <<http://www.kachinlandnews.com/?p=27056>>.
- Karen News (2016): Burma Army and its militia claim control over the Mae Tha Wae to Myaing Gyi Ngu road. *Karen News*, 21. 9. 2016, <<http://karennews.org/2016/09/burma-army-and-its-militia-claim-control-over-the-mae-tha-wae-to-myaing-gyi-ngu-road.html/>>.
- Kyaw Kha 2016: TNLA Spokesman: 'The Joint Offensive is Necessary'. *The Irrawady*, 22. 11. 2016, <<https://www.irrawaddy.com/in-person/tnla-spokesman-the-joint-offensive-is-necessary.html>>.
- Lei Win, Thin (2015): In Burma, Not All Votes Are Created Equal. *The Irrawady*, 5. 11. 2015, <<https://www.irrawaddy.com/election/feature/in-burma-not-all-votes-are-created-equal>>.
- Myanmar Constitution (2008): Constitution of the Republic of the Union of Myanmar, 2008, <<http://www.president-office.gov.mm/en/sites/default/files/myanmarconstitution2008en.pdf>>.
- NCA (2015): The Nationwide Ceasefire Agreement (NCA) between The Government of the Republic of the Union of Myanmar and the Ethnic Armed Organizations (EAO), 2015. <<http://www.peaceagreements.org/wview/1436/The+Nationwide+Ceasefire+Agreement+%28NCA%29+between+The+Government+of+the+Republic+of+the+Union+of+Myanmar+and+the+Ethnic+Armed+Organizations+%28EAO%29>>.
- Nilsen, Marte (2013): Will democracy bring peace to Myanmar? *International Area Studies Review*, 19. 6. 2013, Vol. 16, No. 2, s. 115–144, <<http://doi.org/10.1177/2233865913492961>>.
- OEC (2015a): China. *The Observatory of Economic Complexity*, 1. 5. 2017, <<http://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/chn/#Imports>>.
- OEC (2015b): Burma. *The Observatory of Economic Complexity*, 1. 5. 2017, <<http://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/mmr/>>.
- Pate, Tanvi (2010): Myanmar-Thailand Border Dispute: Prospects for Demarcation. *Institute of Peace and Conflict Studies*, 8. 7. 2010, <<http://www.ipcs.org/focusthemesel.php?articleNo=3186>>.
- Shan Herald (2016): Kengtung Palace was demolished in 1991 by Burmese military. *Shan Herald*, 15. 6. 2016, <<http://english.panglong.org/2016/06/15/obituary-of-sao-kiaomurng-1920-2016-from-prince-to-hat-maker/kengtung-palace-was-demolished-in-1991-by-burmese-military/>>.

- Siswo, Sujadi (2015): Myanmar's NLD confident of winning majority of seats in November elections. *Channel News Asia*, 28. 10. 2015, <<http://www.channelnewsasia.com/news/asiapacific/myanmar-s-nld-confident/2223988.html>>.
- State Counsellor Office (2016): Official translation of the speech delivered by State Counsellor Daw Aung San Suu Kyi on the opening day of the Union Peace Conference-21st Century Panglong. *State Counsellor Office of the Republic of the Union of Myanmar*, 9. 2. 2016, <<http://www.statecounsellor.gov.mm/en/node/247>>.
- The Diplomat (2017): What's Behind Myanmar Military Chief's Europe Voyage? *The Diplomat*, 28. 4. 2017, <<http://thediplomat.com/2017/04/whats-behind-myanmar-military-chiefs-europe-voyage/>>.
- The Economist (2015): The Han that rock the cradle. *The Economist*, 12. 3. 2015, <<https://www.economist.com/news/asia/21646248-kokang-conflict-causes-problems-china-too-han-rock-cradle>>.
- UN OCHA (2016): 2017 Myanmar Humanitarian Response Plan: January – December 2017. *UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs*, 5. 12. 2016, <<http://reliefweb.int/report/myanmar/2017-myanmar-humanitarian-response-plan-january-december-2017>>.
- Yadana Zaw, Hnin (2015): Myanmar president says army, government will respect election results. *Reuters*, 6. 11. 2015, <<http://mobile.reuters.com/article/idUSKCN0SV25420151106>>.
- Yadana Zaw, Nyein, Nyein (2016): UWSA Walks Out of Panglong, Decrying Inequality. *The Irrawaddy*, 1. 9. 2016, NYEIN NYEIN <<https://www.irrawaddy.com/news/burma/uwsa-walks-out-of-panglong-decrying-inequality.html>>.

Rozhovory

- Aung (2017): pracovník barského studijního centra. Rozhovor leden 2017, Čiang Mai.
- Hseng (2017): členka organizace pro práva šanských žen. Rozhovor březen 2017, Čiang Mai.
- Jai (2017): voják Armády Šanského státu – Jih. Rozhovor únor 2017, vojenská základna Loi Tai Leng.
- Karlong (2016): zástupce velitele Armády Šanského státu – Jih. Rozhovor únor 2016, Loi Kaw Wan.
- Kham (2017): členka organizace pro práva šanských žen. Rozhovor březen 2017, Čiang Mai.
- Kyaw Soe Naing (2017): univerzitní profesor. Rozhovor březen 2017, Mandalaj.
- Nang San San Aye (2017): členka šanského národního parlamentu za Ligu pro demokracii šanských národností. Rozhovor březen 2017, Hsipaw.
- Phon (2017): studentka barského studijního centra. Rozhovor leden 2017, Čiang Mai.
- Pon Li (2017): šanská žena žijící v severním Thajsku. Rozhovor leden 2017, Mae Hong Son.
- SNLD Kengtung (2017): deset členů politické strany Liga pro demokracii šanských národností. Rozhovor březen 2017, Kengtung.
- Yawd Muang (2017): podplukovník Armády Šanského státu – Jih a vedoucí oddělení pro zahraniční styk Rady obnovy Šanského státu. Rozhovor únor 2017, vojenská základna Loi Tai Leng.
- Yawd Serk (2016): předseda Armády Šanského státu – Jih. Rozhovor únor 2016, vojenská základna Loi Tai Leng.
- Zaw San Aung (2017): styčný úředník Rady obnovy Šanského státu. Rozhovor březen 2017, Tachileik.
- Zaw Soe (2017): univerzitní profesor. Rozhovor březen 2017, Mandalaj.

Poznámka

Studie byla vydána v rámci projektu Interního grantového systému MUP č. D01-45 „Proces demokratizace a jeho vliv na ozbrojené konflikty ve Svazové republice Myanmar“, financovaného z podpory MŠMT na specifický vysokoškolský výzkum v letech 2016–2017. Autor by rád na tomto místě poděkoval svému školiteli Oldřichu Burešovi za podnětné konzultace a dále Tomáši Dopitovi a dvěma anonymním recenzentům za konstruktivní komentáře a přínosná doporučení.